

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Богдан Иванов Станев, НМА „Проф. Панчо Владигеров“ – София, относно дисертационен труд за присъждане на научната и образователна степен „**доктор**“ по професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство, в докторска програма „Музикознание и музикално изкуство“ към катедра „Пиано и акордеон“ при АМТИИ, „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив, с автор **Александър Кръстев Чобанов**, тема: „**Клавирното изкуство на Ливан**“ и научен ръководител доц. д-р Надежда Кузманова.

1. Общо представяне на процедурата и получените за рецензиране материали.

Настоящото становище е изготвено съгласно заповед № РД-27-139 от 05.06.2026г. на Ректора на АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – гр. Пловдив, за утвърждаване състава на Научното жури. **Александър Кръстев Чобанов**, редовен докторант към катедра „Пиано и акордеон“ във факултет „Музикална педагогика“, представя следната документация: Заповеди за зачисляване и отчисляване, автобиография, дисертационен труд, автореферат, научни публикации по темата, справка за приносите, кратък доклад за сходство с идентификационен номер **333998203**. Въз основа на предоставените материали намирам, че процедурата е осъществена в съответствие със ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане.

2. Кратки биографични данни. Александър Чобанов започва музикалното си образование в НУМТИ „Добрин Петков“ – гр. Пловдив, след което завършва бакалавърска и магистърска степени съответно в Lynn University, Флориода и Rutgers University в Ню Джърси, където заема и позиция на преподавател-асистент. Специализира в Music Academy of the West, Санта Барбара. Участва в редица майсторски класове на изявени педагози и изпълнители. След соловия си дебют в Carnegie Hall през 2013 г., осъществява мащабна концертна дейност в престижни концертни центрове на САЩ, Европа и Азия. Като солист на оркестър си сътрудничи с Виенския резиденц оркестър и Камерния оркестър – гр. Търнов в Полша. Като камерен музикант реализира съвместни проекти с членове на Лондонския симфоничен оркестър, флейтиста Кристиан Плувиер и Пол Финикс (The King's Singers). Записва за международни звукозаписни компании, а дебютния му солов албум получава висока оценка от специализираната критика и звучи по радиостанции в САЩ и Близкия изток. Притежава богат международен педагогически опит. Преподавал е в Университета

„Рътгърс“, в младежката дивизия на Университета „Лин“, в Brighton College (ОАЕ). В продължение на 11 години е бил ръководител на катедрата по пиано в Британското училище Al Khubairat в Абу Даби, ОАЕ, Водил е майсторски класове в САЩ, Филипините и ОАЕ. Негови възпитаници са лауреати на редица младежки конкурси в Близкия изток и Азия. Лауреат е на множество международни и национални конкурси. Двукратен носител е на стипендия от Фондация „Лени Фи Бланд“, САЩ.

3. Актуалността на тематиката се заключава в два аспекта. Авторът е установил, че по една или друга причина творчеството на ливанските композитори от края на XIX век до наши дни е останало извън полезрението на българското музиковедие, а от друга страна интересът към тях по света е налице, като техни творби вече звучат в престижните зали. Намирам това за определящо по отношение актуалността на тематиката.

4. Целесъобразност на изследователските методи за постигане на поставените цели.

Използваните методи отговарят на поставените цели и задачи в труда. Докторантът е открил, събрал, проучил и анализирал съществуващи материали, в това число научна литература и нотни издания. Осъществил е личен контакт с композитора Хутаф Хури. Анализирал е разглежданите произведения. Намирам за особено важно, че Александър Чобанов е използвал тези анализи за интерпретационни препоръки, обвързвайки теорията с практическото ѝ приложение в изпълнителското изкуство.

5. Оценка на дисертационния труд. Дисертационният труд е с обем от 180 страници. Включва увод, 3 глави с подточки, заключение, приноси на дисертационния труд, литература, научни публикации по темата и седем приложения. Използвани са 103 нотни примера. **В увода** е посочена мотивацията на автора, произтичаща от дългогодишното му пребиваване и преподавателска дейност в ОАЕ. Този факт обуславя интереса му към клавирната музика на Близкия изток. Личното му познанство с композитора Хутаф Хури и с неговата съпруга, пианистката Татяна Примак-Хури е безспорен плюс за разработката, предвид безценното споделяне на информация от първоизточник. Коректно са посочени предмета, обекта, целите и задачите на изследването, методологията и научната хипотеза. Ясно е аргументирана актуалността на темата. **Глава първа** въвежда в същността на труда. Обзорът на историческите сведения от времето на финикийската цивилизация плавно прелива в културата на Ливан и засяга литературата, театъра, визуалните изкуства и традиционните занаяти. Разгледана е музикалната култура на страната и музикалното образование в частност.

Описан е житейският и творчески път на ливанските композитори Туфик Сукар, Анис Фулейхан, Богос Джелалян и Абдел Рахман Ел Бача. Прави впечатление внимателният прочит на индивидуалните им музикални стилове и начините, по които те съчетават „класическа хармония и полифония с арабска модалност и използването на елементи, повлияни както от романтизма и импресионизма, така и от арменския, руския и испанския фолклор.“ (стр. 37 от дис. труд)

Глава втора и трета заемат централно място в разработката и са структурирани по идентичен начин. Освен изчерпателните биографични данни за двамата композитори, силно впечатление правят педантичните и задълбочени анализи на разглежданите творби. Това говори много както за личната ангажираност на докторанта, така и за впечатляващите му умения аргументирано да превръща теоретични познания в практико-приложни препоръки, убедително използвайки педагогическия и изпълнителския си опит. Засегнати са на практика всички елементи, които разкриват индивидуалните музикални стилове и особености в творчеството на Хутаф Хури и Бешара Ел-Хури. Става ясно, че в Трета соната за пиано „За един изгубен миг“ Хури използва преди всичко „минималистични елементи... и развитието на малки музикални идеи, които функционират като основни градивни блокове на неговите произведения“ (стр.44), както и „комбинира комплексна полифонична фактура и полиритмия с изобилие от хроматика, арабска модалност и тонови клъстери“. В друга плоскост се развива музикалният език на Бешара Ел-Хури – вдъхновен по собствените му думи от творчеството на Р. Щраус, Цемлински, Брамс и Корнголд. Анализът на неговата соната №1, оп. 35 доказва оркестрово мислене, „педантичното използване на различни артикулационни знаци, които са насочени към асоциации с оркестровите тембри“, широко използване на похвати, характерни за експресионизма и импресионизма, внезапни динамични контрасти и „неравномерните метрични движения от равноделен към неравноделен размер“. Цитиран е критикът Дейвид Дентън, според когото сонатата е „пряк наследник на Втората виенска школа“ и ... възпламенява разочарованието и неудовлетвореността на Ел-Хури от трагичните събития и разрухата в родната му страна“. Научните публикации са в пряка връзка с темата.

Бих искал да поздравя Александър Чобанов и неговия научен ръководител доц. д-р Надежда Кузманова за високата стойност на дисертацията. Изборът на тема, която се оказва „пионерска“ не само за музикознанието в България, но в определен контекст и в световен мащаб е достойна за уважение. Използваният език и стил, прецизно

поднесените фактологически данни, наблюденията, анализите и интерпретационните препоръки са от голямо значение. Трудът определено може да послужи като отправна точка на следващи разработки, както в теоретична, така и практическа посока.

6. Приноси и значимост на научната разработка и на публикациите по темата.

Приносните качества на дисертацията са налице, синтезирано поднесени в шест точки и впоследствие доизяснени от докторанта. Липсата на аналитични разработки в международните бази данни се потвърждава лично от композитора Хутаф Хури. За особено ценни намирам анализите на изследваните произведения, тъй като те убедително доказват „специфичната симбиоза между арабската модалност и западноевропейските композиционни техники“.(стр.149, принос 3) Конкретните препоръки за включването в репертоар на клавирните творби, както и интерпретационните препоръки говорят за зрелия и професионален подход на автора. Чрез лекция-рецитал в АМТИИ – Пловдив, докторантът е пристъпил към доказване на научната си хипотеза, като на практика е осъществил промотиране на ливанското клавирно творчество у нас.

7. Критични бележки и препоръки. Препоръките ми се свеждат изцяло до графичното представяне на използваните нотни примери и тяхната роля. Липсват „сол“ и „басов“ ключ в пр. 2, 4, 6, 10 и др. Това създава известно неудобство в четящия. Може би при издаване на труда е добре да се помисли и за обединяване на някои от примерите, при което подобни проблеми автоматично биха отпаднали – пр. 24 и 25 заедно с т.113 преди тях, пр. 27, 28 и 29, пр. 57 и 58. Друг позитив би бил подсилващият ефект към съветите на автора за реализация, например относно началото на 2 част на сонатата на Ел-Хури – ако графично са представени тактове 1-7, а не само т.3 и 4, то интерпретационната теза на докторанта би била подкрепена изцяло.

8. Авторефератът е с обем от 52 стр., по същество повтаря структурата на дисертацията и синтезирано представя основните моменти от труда.

9. Заключение. Въз основа на гореизложеното убедено давам своята положителна оценка и предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство“ на **Александър Кръстев Чобанов**, докторант към катедра „Пиано и акордеон“ при АМТИИ, „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив.

София, 5.09.2026

проф. д-р Богдан Станев